

Kupi mi, majko,
Haljinu što seva.

Aleksandar Ivanović oslušnu; šta je mogao da cuje? Ti znaš: jasan zvuk raspukle grede; gusto ćutanje ili — mrežu opietnu od sumova samo: u uglu sisanje i pištanje; i — napregnuti šum besumnn koraka; i — gutanje sline: slinevka.

Jednom reću — sve obični zvuci: nema potreba da ih se plašis.

Nije hteo da ode s tavana: koraćao je između gaca, peškira i čaršava — proturio je glavu kroz razbijeno staklo; zapahnu ga spokojstvo, umirujuća tuga.

Jasno su se videli — zaslepljujuće prosto: čitav precizni kvadrat dvorišta, koje se učini malo, kao igračka, snemaste gomile drva. Još su se u čuvarevoj kućici veselili; promukla se pesma razlegala iz kućice:

Vidim, Gospode, nepravdu svoju:
Laž mi je oči sasvim oslepela,
Laž mi je oči sasvim obmanula...
I sad se zuzeleh svoga belog teia,
Zazeleh se nevinoga zica,
Spokoja slatkoj,
Pijanoga pića —
Uplasin se, Pontije, arhijereja,
Ustraših se, Pilate, fariseja,
Ruke sam prao — i savest sprao
Nevinog sam na krst dao...

Tu su pevali: pisar Voronkov i obučar iz suterena Besmrtni. Aleksandar Ivanović pomisli: „Da sidjem do njih?”

Nebo se razvedralo; srebrni mlaz je zaslepljujuće zalivao krovove na ostrvima pod njim.

I kličućala je Neva.

I vikala je očajnički tamo u zvižduku zakasnelog brodića od kojeg se videlo oko fenjera u trku; prostirala se obala; nad kutijama žutih, surih, smeđecrvenih kuća, nad stubovima surih, smeđecrvenih dvoraca, rokokoa i baroknih, izdvojiše se tamni zidovi ogromnoga hrama koji se oštro pružao u svet mesečev zlatnom svojom kupolom, kolonadom: Isakijeva saborna crkva...

I Admiralitet pojuri u nebo kao strela. Opusteo je čitav trg.

Na stenu padaše i zvečniše: metalna kopita; konj je frktao: u usijanu maglu; obris Konjanikov odvoji se od konjskih sapki; zvečkava mamuza okrznu konjski bok.

Konj slete sa stene.

Teškozvonički topot polete — preko mosta: prema ostrvlju. Prolete Bronzani Konjanik; zategoše se mišići metalnih ruku; u kaldrinu se konjska zarivahu kopita; razleže se kikot konjski nalik na zvižduk lokomotive; para iz nozdruva obvi ulicu: svetlosnom vrelinom; frkćući, konji zatutnjaše, a prolaznici — zatvarahu oči.

Za ulicom polete ulica, komadije leve obale: pristaništa i dimnjaci, gomala kudeljom nabijenih vrea; poleteše pustare, šlepovi, plotovi, cirade i mnoge kućice; iz magle bleсну bok te nemirne krčme.

Stari Holandjanin se ovde izvi preko kucnog praga — u hladnu razuzdanost; fenjer je tiho podrhtavao pod plavičastim licem u crnoj kožnoj kapuljači: Holandjaninovo je uho čulo ono konjsko topitanje zato što je Holandjanin napustio brodare iste kao i on što je, koji su zvečkali čašama od jutra do sutra.

Očevidno, on je znao da će se pir produžiti sve do tmurnoga jutra; očevidno je znao da će, kad okruca ponoć, na zvečkanje čaša opet — doleteri krepki Gosti: da obori čašu ognjenog pića: da slišne dvestagodišnju ruku, koja će s kapetanškog mosta okrenuti brodski točak od smrtonosnih tvrđava Kronštata; a topovska će usta, odmah za krmom, ne odgovorivši na signal, izbaciti urlik.

Neće dostići brod: on će ući u nizak oblak priljubljen uz more.

Holandjanin je sve to znao: posmatrao je obris letećeg Konjanika... Čuo se topot; frktao se nozdruv koje su, plamteći, probijale maglu svetlosnim, usijanim stubom.

Aleksandar Ivanović se udaljio od prozora, umiren, smiren, prozebao; zanjihaše se bele mrlje — gaća, peškira, čaršava.

Sada tek odluču da se vrati.

ZAŠTO JE TO BILO...

Sedeo je na postelji; i odmarao se od košmara; ovde je malo posetilac; a onde je — milela stonoga; sada posetioca nije bilo; posle halucinacije dolazio je olakšanje. Svest je svetlika kao mesec: napred i nazad.

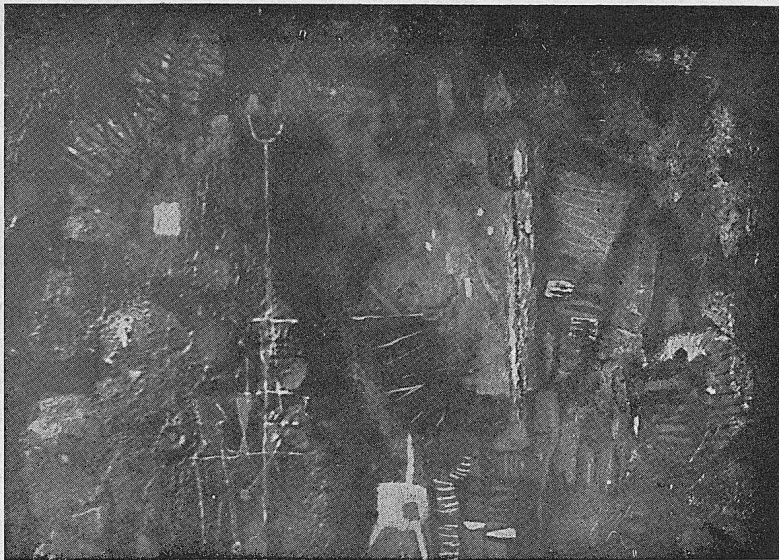
Usred četirju svojih zidova, on se samo-me sebi učini uhvaćeni sužanj, jer uhvaćeni sužanj oseća slobodu više od ostalih, a ovaj tajanstveni prostor između zidova bio je ravan svetskome prostoru.

Svetski prostor je prazan kao soba!... Svetski prostor je poslednji stepen bogatstva... Prebivalište prosjaka izgledalo bi raskošno pred prosjačkim prebivalištem svetskoga prostora.

Odmarajući se od košmara, Aleksandar Ivanović se sećao kako je stao pred osećajnu fatamorganu.

kompozicija, 1980 (ulje)

dragutin avramovski

Glas je prigovarao:

— Votka!

— Pušenje?

— Sladostrasna osećanja?

Spusti glavu; otuda — i bolesti, i strahovi, proganjanja: od nesaničice, cigareta, zloupotrebljavanja pića.

Nastup akutnog ludila osvetli se na nov način; znao je istinu ludila; ludilo je bilo polaganje računa njegovih obolelih organa osećanja — samosvesnom „Ja”; Šišnarne je bio simbol anagrama; nije on gonio ni prognio, već su gonili „Ja”-organi; alkohol i nesaničica su nagrizali telesni sastav; on je bio povezan s prostorima; počeo je da se raspada — prostori su se raspukli; u pukotine osećaja umileli su bacili; prostorima su — zaplovila prividjenja... Ko je Šišnarne? Naličje abrakadabre ili — Enfranšiš; san posle votke; tako je: Enfranšiš i Šišnarne samo su stadiji alkohola.

— Ne bi trebalo pušiti ni piti.

Odjednom, on — zadržta.

Izdao je: iz straha je prodao Nikolaja Apolonovića Lipančenku; setio se odvratne kupoprodaje: ne verujući, poverovao je; i u tome je izdajstvo; Lipančenko je veći izdajica; da ih je on izdavao, Aleksandar Ivanović je — znao. Ali je skrivao od sebe to što je znao (Lipančenko je imao vlast nad dušom); u tome je koren bolesti; u saznanju da je Lipančenko izdajica; alkohol i razvrat samo su posledice; halucinacije su samo završene karike toga lanca koji je Lipančenko skivao. Zašto? Zato što je Lipančenko znao da on — zna; a Lipančenko se ne odlepljuje kad neko zna.

Lipančenko je porobio njegovu volju; porobljavanje volje proisteklo je otud što je stalno hteo da odagna užasno podzore; i u opštenju s Lipančenkom terao je na podzorenje od sebe, podzrevajući da on podzoreva, Lipančenko ga nije puštao ni za korak; tako su se vezali jedan za drugog; on je u Lipančenku ulivao mistiku; a Lipančenko u njega — alkohol.

Aleksandar Ivanović se jasno seti scene s Lipančenkom; cinik, podlac, — prevario je; i seti se Lipančenkovog vrata: s gadnom borom; i vrat se bezočno smejao dok Lipančenko nije uhvatio pogled na vratu; uhvativši taj pogled, sve švatli.

Prihvati se zastrašivanja: ošamutio ga napadom; i — pomešao sve karte; zatim mu je predložio izlaz: da poveruje u izdajstvo Ableuhova.

On je — poverovao; i izvršio — akt; posao je bio obavljen.

Eto u čemu je bio košmar.

Aleksandar Ivanović prevede košmar na jezik svojih osećanja; stepenice, sobica, tavan — bili su telo; ustumarali stanovnik prostora, na koga su napadali, koji je bežao od njih, jeste samosvesno „Ja”, koje je teško vuklo otpale organe; Enfranšiš je sasvim drugačija suština, koja je ušla u prebivalište — s votkom: razvijajući se kao bacil, pretrčavao je od organa k organu. Izazivao osećanja gonjenja da bi, udarivši u mozak, izazvao samo razdraženost.

Seti se prvog susreta: s Lipančenkom; utisak nije bio najprijetljiviji; Lipančenko je ispoljavao radoznalost — prema svim slabostima ljudi koji su s njim dolazili u dodir; provokator je, naravno, mogao da poseduje nespretnu spoljašnjost, par nemislećih žmirkavih očiju.

Sto se više, polako, udubljavao u Lipančenku, u sagledavanje delova njegovog

U PROSTORU

dođe lukius pa se smije

idemo van

idemo

gore galaksije

dolje poledica

kaže lukius: sutra putujem u skopje

gledam čudim se sumnjiva vijest

zaribao sam te, kaže

i smije se usta do tjemena

tjeme do ustiju

odozgo kosa kosica svilena antiglavostitna prozebla

opet poledica i galaksije

znaš kaže u parizu došlo do ozbiljnih gužvi

ne znam kažem je li to sigurno pilam

čudi se on o pjesniče s dugom kosom

zar nisi slušao vijesti u tri sata

dobro kažem to je dosta vjerovatno

zaritao sam te kaže lukius

smije se smije srebrni zub reflektira ukradenu mjesec

čevu svjetlost a ja čovjek s nevaljalim očima sve žmir

rim sve čekam da se prestane smijati

i zbilja

lukius se ne smije ozbiljan je

gleda izgleda u budućnost bulji

pa zine

znaš opet sam se zaljubio u mariju

DALEKA TUTNJAVA GROMA

dječak kaže

netko je stavio zvijezde na nakovanj

i kuje

mačeve

djevojčica sneno pjevuši

netko topi mačeve

i pravi zvijezde

za krivudave nebeske puteljke

meni se prividja

napado m; i — pomešao sve karte; zatim mu je predložio izlaz: da poveruje u izdajstvo Ableuhova.

ustvari

to se poništavaju

negativni i pozitivni elektriciteti

ERICK SATIE I JA

malo ironije

zaletavanja

zasićenosti od onoga što je već jednom bilo

i još možda ponešto

to smo mi

ja

i

satie

inače mi se i razlikujemo

ali to je razilaženje

manje važno od prilazjenja

zbog svega toga

ovog

popodneva

srce mi je naraslo

do veličine slona

Alojz MAJETIĆ